

POSUDEK VEDOUCÍHO DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno diplomanta/diplomantky:	Zuzana Beerová
Téma práce:	Místní lidové soudy na Jablonecku
Rozsah práce:	112 s. textu
Datum odevzdání práce:	11.06.2019

1. Aktuálnost (novost) tématu

Diplomová práce se zabývá problematikou místních lidových soudů, laických soudních orgánů, fungujících v rámci československé justice mezi lety 1961 – 1969. Vzhledem k časovému omezení nebyly tyto orgány příliš předmětem výzkumu, zejména pak jejich právní stránka. Téma je tedy relativně nové, nadto se věnuje otázce nejen obecně, nýbrž i v rámci lokální sondy do poměrů Jablonecka. Což je regionální historie, jež ještě zpracována nebyla. Přitom aktuálnost tématu je nasnadě. Jednak souvisí s aktuální diskuzí o pozitivních a negativních přísedících v soudní soustavě České republiky, jednak s právě řešeným projektem PF UK ohledně zaměstnaneckých participativních modelů, kdy místní lidové soudy jako soudy čistě laické a fungující mj. na úrovni podniků, lze za takový prvek uvažovat.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Slovy autorky si práce klade za cíl „*podat komplexní přehled o činnosti místních lidových soudů v regionu Jablonecka.*“ (s. 7). Téma vyžadovalo proto znalosti z oblasti justice, správy, zájmové samosprávy (odborů), právněfilozofických dobových koncepcí. Má tedy, multidimenzionální charakter. Tomu odpovídají i zdroje, s nimiž kol. Beerová pracovala. Jednalo se totiž jednak o právní předpisy (včetně kompetenčních zdrojů), dobové publikace a zejména archivní materiály, na základě kterých pak studentka dospívá k statistickým závěrům. Přestože vymezení metod čtenář v textu kvalifikační práce ani při hlubším studiu nenalezne, lze konstatovat, že práce vhodně kombinuje deskriptivní metodu s elementy historické a kritické analýzy. Dále se zde setkáme s lokální sondou a se statistikou. Okrajově, odkazem na modely „lidového soudnictví“ v jiných zemích východního bloku, je použita rovněž komparativní metoda. Práce posuzuje otázku spíše z přístupu pozitivistické koncepce přístupu k právu a prezentistického pohledu, kdy je zřejmý spíše neúspěch tohoto právního experimentu laických soudů. Při využití širšího, např. sociologického přístupu Chalupného, Jheringa nebo Eherlicha a za vědomí, že v 60. let bylo prosazování různých participativních a kolektivních modelů širší veřejnosti v právu, státu i hospodářství (viz jugoslávské modely správy, zaměstnanecká participace v Belgii, Šikovy představy, teorie kolektivního *laissez-faire* Otto Kahn-Freunda) módní záležitostí, by možná nebylo hodnocení místních lidových soudů tak příkré.

3. Formální a systematické členění práce

Práce vykazuje vhodné formální i systematické členění. Sestává z úvodu, v němž diplomantka vymezuje cíle práce, její účel, použité zdroje a stručně právě i strukturu práce. Dále se práce člení na čtyři stěžejní části. První část textu představuje kapitola o místních lidových soudech obecně (s. 13 – 42), tj. o jejich ideových východiscích, zahraničních analogických institucích, právní úpravě a vztahu těchto orgánů k jiným orgánům. Druhá část charakterizuje pracoviště a lokality při nichž místní lidové soudy na Jablonecku vznikaly a obecně jablonecké místní lidové soudy charakterizuje (s. 43 – 47). Tato kapitola

je oproti ostatním pasážím poměrně stručná a bylo by možné ji spojit s následující, třetí částí (s. 48 – 89). V ní jsou popsány úkoly místních lidových soudů, jejich sutavování a orgnaizace, záležitosti, které byly před nimi projednávány, rozbor řízení o provinění a o majetkových sporech a rovněž opravné prostředky. Konečně čtvrtá část (s. 90 – 107) se věnuje statistikám a analýzám místních lidových soudů na Jablonecku. Analyzuje jednak personální složení soudů, dále materii řešenou místními lidovými soudy a konečně i ukládaná opatření. Text je uzavřen shrnujícím závěrem.

4. Vyjádření k práci

Posuzovaná diplomová práce je opravdovým vědeckým vhledem na dílčí justiční institut právního řádu doby nedávno minulé. Nespokojuje se s pouhým jednostranným, nezřídka povrchoým prezentistickým postojem, občas sklouzávajícím k prvkům popularizace či žurnalismu, s nímž se můžeme setkat v některých pracích i publikacích o právu v letech 1948 – 1989. U místních lidových soudů se v tomto duchu píše o „*málo funkční epizodě totalitní justice*“ (s. 110). V protikladu k takovému přístupu kol. Beerová zvolila v rámci badatelské činnosti heuristiku primárních pramenů a staví své závěry na poctivé analýze i na provedených dílčích statistikách. Zaměřením na Jablonecko autorka doplňuje mozaiku předchozích prací několika autorek a autorů z lokální historiografie, resp. právní historie. Důležitý je např. poznatek, že nápad agendy byl u místních lidových soudů obdobný jako u okresních soudů nebo že přes laický charakter soudců, z nichž většina byla, nejen u podnikových místních lidových soudů, ale rovněž u teritoriálních místních lidových soudů, dělnického původu (s. 93 – 94), byla kvalifikace provinění učiněná místními lidovými soudy poměrně správná. Lze samozřejmě doplnit k práci několik dalších úvah. Vzhledem k provedeným statistikám by se bývala mohla studentka vypořádat s principem, kdy platila zásada povinného výkonu veřejných funkcí a i volby do zastupitelských sborů probíhaly primárně ve fázi výběru kandidátů, než při volbách samotných. Srovnají-li se statistiky složení soudů se složením Národního shromáždění či národních výborů, vyplývá podobný must. Je otázka, nakolik se členové soudů hlásili do funkcí dobrovolně a nakolik byli prostě vybráni, když i studentka uvádí, že šlo nezřídka o funkcionáře aktivní ještě v dalších sférách. Vysoký počet dělnictva pak mohl být způsoben nejen prvky ideologickými, ale rovněž skutečností, že část místních lidových soudů fungovalo u velkých národních podniků. Jak již jsem uvedl výše, a jak vyplývá i z dílčího závěru diplomové práce samotné, vzhledem k otázkám, které místní lidové soudy řešily, kvalitě s jakou je řešily, ale např. i ke skutečnosti, že oproti současnosti nebyl problém s jejich obsazením a přísedícími byli obvykle osoby pracovně aktivně činné, nelze hodnotit tento právní institut zcela negativně. Naopak zatím zůstává nezmapováno, zda zavedení místních lidových soudů alespoň zčásti neodbremeno jiné orgány. Stejně tak by si zasloužily komparaci místní lidové soudy se snahami o laické soudnictví v meziválečném období (např. s lidovými soudy cenovými). Koncepce laických soudů totiž není jen komunistickým myšlenkovým výtvoem, ale má jisté kořeny i v předchozích právních dějinách a reminiscence i v jiných, „nesocialistických“ státech (z poslední doby např. v Japonsku). Úvahu by si rovněž zasloužil akcent skutečnosti, že právě v době, kdy zanikají místní lidové soudy, posiluje s nastupující normalizací byrokratizace správy a např. postupně se např. prosazuje prvek samosoudců vedle do té doby výhradního „lidového prvku“ senátů s laickou většinou. Konečně diskuzi si zalouží i otázka místních lidových soudů v obcích. Dobové normativní akty sice takový pojem používaly, ale nelze zapomínat, že obce byly práznou, v podstatě obsoletní skořápkou, neboť neměly žádný majetek. Na místní úrovni fungovaly jako jednotné orgány veřejné moci a správy národní výbory, které byly v podstatě státními orgány s lidovým personálním substrátem v podobě pléna. Všechny

uvedené úvahy a stanoviska, s nimiž by se mohla kol. Beerová vypořádat, ovšem nikterak nesnižují kvalitu předložené diplomové práce. Naopak, jde již o právněfilozofickou nadstavbu, o příspěvek k vědeckému diskurzu, umožněnému kvalitně odvedenou badatelskou prací autorky.

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Vytyčené cíle práce byly splněny.
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	Práce byla vypracována samostatně. Kol. Beerová sporné otázky vhodně a aktivně konzultovala s vedoucím práce. Podle údajů z automatické kontroly nejde o plagiát.
Logická stavba práce	Jak již bylo uvedeno výše, práce je strukturována logicky, na obecnou část, lokální právní sondu do oblasti Jablonecka a statistickou analýzu. Skutečnost, že práce není vedena, jak bývá běžné, jen deskriptivně chronologicky, ale je členěna zejména prizmatem věcným, je jednoznačně chvályhodná.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	Jak již bylo řečeno, studentka využívala zejména právní předpisy, literaturu i archivy, zaměřující se na zkoumanou lokalitu. Z tohoto důvodu také nebyly využity večerpávajícím způsobem všechny zdroje. To ovšem nikterak nesnižuje náročnost práce se zdroji, kdy zejména archiválie ze zkoumaného regionu nejsou zcela zpracovány a běžně dostupné. Citace jsou správné.
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Provedená analýza je s ohledem na zadané téma diplomové práce přiměřená a vyčerpávající. Možné další otázky a úvahy, o nichž lze ve věci diskutovat v rámci diskurzu, byly nastíněny výše.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Textovou i grafickou úpravu práce považuji za nadstandardní. Vzhledem k právní povaze diplomové práce mohou být grafy a tabulky jen doplňkovým formátem, neboť smyslem není statistika, která by se více hodila do národohospodářské práce či práce z hospodářských a sociálních dějin. Přesto autorka zahrнула do práce řadu statistik a grafů, které, i přes omezené možnosti, dané limitací archivních zdrojů, zvládla nadměru precizně.
Jazyková a stylistická úroveň	Práce má jazykovou a stylistickou úroveň vědeckého díla. Kol. Beerová zvládla problematiku místních lidových soudů, jež není zcela jednoduchá, popsat srozumitelně a čtivě, dokonce lze říci, že má případný potenciál k popularizaci práva. Nedostatky byly odstraněny ještě před odevzdáním práce.

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Práce vykazuje vysoce nadprůměrnou úroveň.

a) Teritoriální místní lidové soudy v souvislosti s právní otázkou existence obcí v období 1961 – 1969.

b) Srovnání místních lidových soudů a obdobných justičních či správních orgánů v zahraničí.

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	Práci doporučuji k obhajobě.
Navržený klasifikační stupeň	1

V Praze dne ___15.06.2019_____

_____
Jiří Šouša
vedoucí diplomové práce